

Diplomitöö

370 329

3.

Kivi, Karl

palgata vastare tapmiseks mõrvarit, kutsuda üles reetlikeks mõr-
vamisrõks, samuti ka sellelaadseid pakkumisi vastu võtta ega
leebada taru vaenlase pea eest, ükskõik kuidas see tehaakse, sõn^{ga} nõuti 28
nuna või elavalt.¹⁾ Edasi on keelatud parlamentääri lipu kur-
jasti tarnimine (art. 23 f). Ning parlamentäär keelab oma
puutumatusi õiguse, „kui vastuvaidlomat on kindlaks tehtud,
et tema oma esingitatusid seisuõigusele on tarninud,
et draandmist toimetada või selleks äsistada“ (art. 34). Nii siis ei
tohi juba vastuvõetud parlamentäär oma privileege kurjasti tar-
nitada. Peale selle on keelatud teeselda alistumist.²⁾ Art. 23 f
keelab peale ülaltoodu veel Genfi konventsiooni erimärkide kur-
jasti tarnimise, s. o. Punase risti kurjasti tarnimise (1906 a.
Genfi konv., art. 7). On keelatud „vaenlase rahvusliku lipu või
sojaliste erimärkide ja vormi kurjasti tarnimine“ (art. 23 f), nii
kõrgele ülemisrõksil kui ka teisel väeosadel. Täiesti õieti leiab

¹⁾ J. L. Kunz, lhn. 81.

²⁾ op. cit.

Kunz, et selle sätte sonatus pole õnnelik¹⁾, sest keelatud pole üm-
 mitte karjasti tarntamine, vaid üldise tarntamine. Sodjal on
 õigus vastase jõuosikuid vastu võtta. Keid sõjavange ei tohi sun-
 nida osa võtma vaenulise tegerusest oma maa vastu, ent nen-
 de eneste soovil võib neid kasutada võtluses nende kodumaa
 vastu, nagu seda maaomanas ja karjast praktiseerib. Sõjaõigus
 ei keela vaenlase võlgede deserteerimisele, ületulevale ja mässule
 kihundamist või nende äraostmist selle sihiga; samuti on lu-
 batud lastada valetatud looturetu sõjandi võtta vaenlase pool-
 le. Viimane keelatus, mida Haagis konventsionil ei peetud tähtsaks,
 vajab Kunz'i arvates²⁾ tungivalt kõrvaldamist, arvestades
 sõjavalede ja -propaganda harukordselt suurt tähtsust. Revolüt-
 siooni plaanitamist ja toetamist vaenulise maa tsiviilrahvasõnas
 õigustab Liszt³⁾, loides selle olevat mitte rahvusvahelise õiguse vast-
 tase, küll aga mässule ohutamise. Tähtsatud võtet kasutab maa-

¹⁾ L. Kunz, Ülk. 81.

²⁾ op. cit.

³⁾ Von Liszt, Das Völkerrecht systematisch dargestellt.

Amasojas Saksamaa edukaalt Vene vastu, keskrüüd Prussia
suktes ning liitlased Austria-Ungari vastu.

Mis puutub vaenulise rügi tsiviilelanikkonna kohtlemisse, siis
keelab Haagi Maaraja määrustiku artiklil 236 isikute reeglina
tapmise või haavamise, kes vaenlase rahva hulka kuuluvad.
Nend ei saa sundida osa võtma sõja operatsioonist, mis sihtitud
rende rügi vastu. Rahuvaheline õigus lubab ümberpiratud
linna rügetada, taludes ka tsiviilrahvastiku, kellel pole mingit
õigust takistamatuna lahkumiseks püramise eel või kestel.
Lisaprobleemide diplomaatilis; esindajad ei tohi takistada
lahkumisel ümberpiratud linnast püramise alguse eel. Nii nad
aga kohale jäävad, taluvad nad kõigi elanike saatust; need pole
mingit õigust kontrollitamatus suhtlemises nende lähetajarügi-
ga ega ka ümberpiratud linnast lahkumiseks püramise ajal.

Lahnguteparikonnast tsiviilelanike värvuimisel võib need
põrgutada kontsentratsioonlaagerse. See ei rääki mitte rahvusna-
F. L. Kunz, Chr. 83.

helise õiguse vante - nii arvavad Hyde, Spraight, Oppenheim, Kirchenheim, kuid tõdija kohus on hoolitseda selle eest, et mitte võtta koonduslaagris nälja ega taudide rües ei kannatans. Tavaliselt põgenevad rahulikud elanikud ise lahingute püükonant.

J. L. Kurz, Okc. 83.

repäeval kuulub saagisaamise õigus riigile.¹⁾ Saagres ei lange avalikud hooned, metsad ja põllumajandusmaad ettevõtte, mis riigile kuuluvad (art. 55), nonda siis riigi kinnisvara. Samuti: kogukonnadele ja jumalatenistusele, heategevusele, õpetusele, kunstile ning teadusele määratud asutised, ka kui nad on riigi päralt; nendega teeb talitada kui erasinate varandusega. Ei saa saagres tsiviilrahvastiku vallas- ja kinnisvara.²⁾ Art. 4 ja 14, samuti 1906 a. Genfi konv. art. 12 toonitavad kombattantide ja mittekombattantide isikliku varanduse puutumatus. Genfi konv. art. 14 kuulutab puutumatuks linnuvarandused.

Kuid sõjaõigus lubab riigil saagina omastada sõjavangi relvi, hobuseid ja mõjalisi pabereid, ka kui nad on erasmandus (art. 4). Ajamainitud esemeid võib riik omastada ka sel juhul, kui nad leitakse lahinguväljalt, haavatute ja surmaste juurest.³⁾ Võib ära võtta sularaha, fondid ja sissenõutavad summad, mis riigi päralt,

¹⁾ J. L. Kunz, lkn. 83.

²⁾ op. cit.

³⁾ op. cit.

sojariistade laadused, veoabiõnused, tagavarade laadused ja toiduainad ja üldse kõik riigi säärase varanduse, mis sojaooperatsioonidele kaasa aidata võib (art. 53 esimene lõige).

Tuleb vahet teha saagivõtmise õiguse ja konfiskeerimise vahel. Viimasel juhul tuleb ese rahulepingel tagasi anda ja kahjustasi maksta. Seda säti art. 53 teine lõige: „Kõiki abiõnused, mis maa peal, vees ja õhus, mis teadete edasiantumiseks ja isikute ja asjade edasitöötamiseks määratud, välja arvatud mereõiguse läbi korraldatud juhtumised, samuti sojariistade laadused ja üldse iganes sojariistu, võib, seegi kui nad erandite järelt on, ära võtta, kuid rahulepinge juures peab nad tagasi antama ja kahjustasi korraldama.“ Samuti võib konfiskeerida teatud juhul „merealused kaablid, mis on peenitud territooriumi erapäraste territooriumiga ühendavad,“ kuid ainult kõige tungivama tarviduse korral. Seesama kehtib ka kaabli hävitamise suhtes. (art. 54).

Vaenlase omandi hävitamine on keelatud. See keeld ei saldu art. 23 g. Enlasi privileege erivad sanitaarasutised (1906 a. Genfi

konv. art. 6, 7). „Püramse ja bombardeerimise juures tuleb koiki tar-
 vli abinõusid tarvitusele võtta, et nii palju kui võimalik, hoida
 jumalateenistusele, kunstile, teadusele ja keategevusele määratud hoo-
 neid, samuti haiglast ja haigete ja haavatute kogumispunkte, tingi-
 musel, et neid mitte tühilasi sõjalises otstarbens ära ei kasutata.
 Elanikkude kohustuses on neid hooned nektavate erimõeldudega
 varustada ja rendist aegsasti vaenlasele teatada“ (art. 27). Aja-
 tähendatud aruiste kui ka ajaloorite mõtentuomõrude või kunsti-
 ja teaduslike teoste takteline hantamine või varjamine on keela-
 tud ja karistatav (art. 56).

Kuid vaenlase varanduse hävitamine on lubatud, kui sõjato-
 vslused seda tingimata nõuavad (art. 23 g). Varemalt ajal oli see
 lubatud ka kui otstarb iseeneses. Praegu on see lubatud vaid kui
 sõjaliste operatsioonide kaasiõning ning määrat, nagu seda tingi-
 valt nõuavad sõjavajadused.²⁾

¹⁾ J. L. Kunz, lhc. 84.

²⁾ op. cit, lhc. 85.

da nimi, kuid see on olnud ning sellega tutvustamine
 keeldu, kuna aga gaasid oltavast ja sadast selle
 teatud Hades sama loomad ka Lawrence ja P. P. P.
 tis. Jätkes vana selle vatte Kunz, vandenast tead mää-
 rah jagada.

Samuti rääkib ka 8. peatükis.

Gaasid ja piisvad.

Juba maasojas toimub õige laialt sojavahendina gaasid.
 Kas see oli noomlas rahuvahelise õigusega? Selles suhtes oleleb
 ravis vaatepunkt: Kõiklased õigustasid nende poolt gaaside tootmist
 vaid kui repressaal, alles gaasid ja vattased. Samal ajal selle vattu pool-
 dasid gaasid. Kunz leiab, et objektivi-jurüid vrett ei saavat
 toetada, nagu oluks 1914a. kehtiva rahuvahelise õiguse järel
 gaasid keelatud? Täna Maasojas määrustiku art. 23e keelab
 ära vaenlasele tarvidusega valu sünnitamise, kuid gaasid
on väga efektiivne - selles pole kahtlust. Art. 23a keelab toot-
 1) J. L. Kunz, lkr. 86.

da münci, kuid siin olla mõeldud müngi saajase taristamise keeldu, kuna aga gaasid olla avalik ja vastasele selle viisid tuntud. Umbes sama leiavad ka Lawrence ja N. Politis. Igatahes ei saa selles suhtes Kunz'i veendumust täiel määral jagada.

Samuti tuleb Haagi II deklaratsioon 1899a. müüside taristamise, millede ansaks shires on lõmmastavate või müngiste gaaside levitamine. Kuid see keeld ei taha gaasid²⁾, mis oma viisidelt (näit. saksa T-granaat) loopis enne^{ell} altpool kalatud müüsidele. Pealegi põhud 1899a. deklaratsioon vormiliselt kehtv, kuna ta oli klausliga siinnes.

Nii on selge, et lõdvi, gaasid kategooriliselt keelavad rahvusvahelist normi maadmasoja ajal ei kehtnud.

Maadmasoja lõput kuni meie päevni on pandud kehtima positiivsusena järgmised gaasid²⁾: 1) partikulaar-
rahvusvaheline gaasid keeld kehvriksidele hendega solmitud

¹⁾ J. L. Kunz, lhr. 86.

²⁾ op. cit., lhr. 87.

rahulepingutes; 2) Kõne-Ameerika konventsioon 7. veebr. 1923 gaas-
soja keelu kohta ning Pan-Ameerika konverentsi resolutsioon San-
tiagos 1923, mõlemad partikulaarrahuvahelise tähendusega;
3) Genfi protokoll 17. juunist 1925, esimene ja arvane, mis kehtib
üldisemalt, mille alla kirjutavad 32 riiki, mille järele „on keela-
tud lämmastavate, mürgiste või nende gaasidega sarnlevate gaaside ja
analoogiliste vedelike, ainetega või keemiliste tegevite sojas.“
Sellele protokollile kirjutas teiste seas alla ka Eesti, kuid ratifitseeris
selle reservatsiooniga, „et a) see on kohaldatav Eestile ainult
nende riikide suhtes, kes on selle samuti ratifitseerinud ja et b)
protokoll ei räägi oma sunduslikkuse Eestile nga vaenlase riigi
suhtes, kelle sõjaväed või laivad ei respecturi protokollile keeldu-
sid.“ Gaassoja keeld oli ka ühes riiki vahelised kokkulepped, mil-
les aruandelt vastuoludist lohestatud desarmeerimiskonverents
ilkomale saavutas.

Pisiraud maailmasojas ei katsutatud. Ka praegu leiavad piisi-
*) H. Piip, Rahuvaheline õigus, ltrk. 304.

katesoja tehased võimalund ekspertide poolt mitmeaegust hindamist. Genfi konverentsil 1925 esimese poola delegatsioon ettepanemusega reelata bakterioloogiline sõda. Kõeld võeti Genfi protokolli ja on seega saanud positiivguseks. Desarmeerimiskonverentsi poolde samuti laesmelst bakterioloogilise sõja keldu.¹⁾

Mõned muud asjaolud

Kõik need asjaolud näitavad, et sõda on juba alanud ja et see on juba muutunud tõeliseks sõjaks. Sõda on juba muutunud tõeliseks sõjaks ja see on juba muutunud tõeliseks sõjaks. Sõda on juba muutunud tõeliseks sõjaks ja see on juba muutunud tõeliseks sõjaks.

Kõik need asjaolud näitavad, et sõda on juba alanud ja et see on juba muutunud tõeliseks sõjaks. Sõda on juba muutunud tõeliseks sõjaks ja see on juba muutunud tõeliseks sõjaks. Sõda on juba muutunud tõeliseks sõjaks ja see on juba muutunud tõeliseks sõjaks.

¹⁾ J. L. Kunz, Chc. 88.

9. peatükk.

Müürid kui merisõja vahendid.

Müürid rakendatakse peamiselt selleks, et hävitada vaenlase sojaloovatusku või temale preventiivselt salgeda mingis suunas teed. Viimase juhul on tegu müüritõrke ehk - suluga. Peale selle rakendatakse müürid, neid võrdlemisi moodisard relvis, terte operatsioonide, eriti blokaadi, toetamiseks.

Müüridepaneri ja blokaadi erinevad lihtsast rõõgemaalt selles, et müürid on eumõtt mõeldud vaenlase sojaloovatusku hävitamiseks, kuna blokaad aga taotleb vaenlase merisõjanduse lõpetamist. Seejärel tuleb Haag 8. konventsiooni art. 2: „On keelatud panna vaenlase ranna ja sadamate juurde automaatselt lõhkevaid kontinuumine armsa sihiga kaitsvaid merisõjandus-

Düst. Selle sätte mõte pole just selge, leiab Wehberg? Praegust
 siin on selgema tarbata - sellega tahetakse takitada blokaadi
 teostamist vaid maanteed kaudu. Prantsus- ja Saksamaa tegevd
 selle artikli juurde reservatsioonid, kuna nad kardavad, et sõja tar-
 vitses vaid ühele oleval erisel tase sibi, et muuta selle artikli sätte
 alluvuseks. Suuri kaubasadamaid, mis enivad maringaid sojalisi
 seadeid, võib sulgeda minidega.

Praeguste münide eludijõus peetakse süütelavau (Branden),
 milliseid kasutas juba Alexander Suur. - Vaenlase alu-
 se juurde toimetati lõhke- või süütematojale, mis hävitas sõjaväe
 se aluse. Tõelise müine teostas esmamõõdelt Parma hertzog
 Antverpeni piiramise juures a. 1584-85. Sagedamini kasutati
 neid kasutama alles 19. sajandil, näit. Touloni piiramisel 1804.
 Inglise ei pooldanud uusi sojavahendeid, kartes, et nad nende ül-
 dise tarvituselevotuga võiksid kaotada võimu merede üle. Kuni
 1848 a. levis oht, et taani laevastik võib võnnata Kiili, siis
 Dr. H. Wehberg, Das Seekriegsrecht, ltk 73, kogutakse Hand-
 buch des Völkerrechts, IV Band.

soortas W. von Siemens saasklastele minnaastset. Ohukendami-
se oht hoidis toepoolset taanbõrd Kiehist eemale?

Nõel minide algajul oli veel erandita tegu mitteautomaatsite
minidega. Need olid sellised, et nad ei lõhnenud korru-põrvel lae-
vaga, isenesest. Nad pandi lõhkena maalt elatrijuhime kaudu
ning mudugi täpsalt hetkel, mil mini kohal oli vaenlase laev.
Itaalia ja Austria-Ungari vahelises sõjas kasutati Polat ja Lissat
selliste minidega.²⁾

Täiesti uus minitüüp korruis esile vene-jaapani sõjas.³⁾ Need uued
iselõhkevad minid lõhkesid vaid laevanere ja mini korru-
punktumise, mispõhant neid nimelatakse ka kontaktminidena.
See põrunt võidi neid asetada hoopis kaugelt kindlalt maast.

Nende kontaktminide hulgas eraldatavse kann ergruupi. Need
on pandud anouusse merepõhja, nad asuvad seega kindlal pargal
ja pole sellele, kes teab nende anoukohta, ohkõrudi. Tõsed aga uju-

¹⁾ Schücking, Die Verwendung von Minen im Seeweg (Wehberg'i
järele).

²⁾ H. Wehberg, lkr. 74.

³⁾ Dupuis, Conférences (Wehberg'i järele).

vad vabalt merel ja on seetõttu laevadele väga ohtlikud. Voolus kannab need siia-sinna ja need võivad kormida lüles selga kaugel sõjajätkekonnast, kus keegi ei tea etaladagi nende olemasolu. Tähendatav juhul on need tegu ujivate minidega.

Suurele osale, mida teistavad vramatrimetatud minid, juhtisid tähelepanu hirmuäratava selguga juba Vene-jaapani sõja sõlmimised.

Rahvusvahelises õiguses hakati uurima seda probleemi. Rahvusvahelise õiguse instituut tõstis lüles 1906 a. terve rea nõudeid pärast prof. Rebedgy refrasiti ja International law association 1907 a. arutas samuti seda küsimust. Väljapaarvad juristid nagu Lawrence, Holland, Nys, Dupuis, Schücking, Barelay, Politis jt. võtsid selles tähtsas küsimuses arvesse asjaloolult sõna ning see põhjustas, et ka terve Haagi konverents seda põhjaloolult arutas (3. komisjon, mille esimeheks oli krahr Tornieelli). Tähtsaimate punktide suhtes ei saavutatud kokkulepet. Süües on tähtsust Haagis vastuvõetud ja